

Mestni gozd Kozlov rob

The Kozlov rob Urban Forest

Edo KOZOROG*

Izvlaček

Kozorog, E.: Mestni gozd Kozlov rob. Gozdarski vestnik, št. 2/1995. V slovenščini, cit. lit. 14.

Mestni in primestni gozdovi so tisto področje, kjer se srečujejo različni interesi. Za gozdarja je to področje, kjer prihaja v stik z javnostjo, zato je njegovo vključevanje tu zelo pomembno. Članek obravnava način in potek ureditve mestnega gozda Kozlov rob pri Tolminu; ta je potekala že v novih razmerah gozdarstva v Sloveniji.

Gljučne besede: mestni gozd, javnost, vloge gozdov.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Slovensko gozdarstvo je s sprejetjem novega zakona doživelo velike spremembe. Predvsem je zdaj ločeno strokovno delo, izvajanje, lastništvo in financiranje vlaganja v gozdove. To zadnje vodi država. Vsako odločanje je pod močnim nadzorom države, lastnikov in javnosti. Zato je pretok denarja veliko bolj namenski in nadzorovan, njegova pot nazaj v gozd pa ne več tako direktna.

V teh razmerah so se znašle med drugim tudi gozdne učne poti, mnoge od njih so menjale lastnika, financerja, vzdrževalca in upravljalca, ki praviloma ni več ista oseba.

V času, ko še vzdrževanje starih poti ni zagotovljeno, je seveda vsaka želja po postavitvi nove poti izziv in nova izkušnja za slovensko gozdarstvo. Zato želim prikazati nastanek projekta Mestnega gozda Kozlov rob, ki vključuje tudi zgodovinsko naravoslovno učno pot, in seveda nakazati aktualno problematiko na tem področju.

* E. K., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, OE Tolmin, Tumov drevored 17, 65220 Tolmin, SLO

Synopsis

Kozorog, E.: The Kozlov Rob Urban Forest. Gozdarski vestnik, No. 2/1995. In Slovene, lit. quot. 14

Urban and suburban forests are regions where different interests coincide. For a forester this is a region where he comes into contact with the public, therefore his participation is of extreme importance. The article deals with the method and course of the regulation of the Kozlov rob urban forest near Tolmin, carried out already within the changed situation regarding forestry in Slovenia.

Key words: urban forest, public, forest roles.

2 ZAČETEK PROJEKTA IN METODE DELA

2 PROJECT'S APPROACH AND WORKING METHOD

Ideja je nastala pred posvetom Mestni in primestni gozdovi v Sloveniji spomladi 1993. Takrat smo na SGG Tolmin v okviru strokovne naloge analizirali vse pomembnejše mestne gozdove v območju. Tako je bilo v povezavi z gimnazijami izvedeno štetje obiska in anketiranje krajanov in obiskovalcev mestnega gozda posebej ob Hublju pri Ajdovščini, v Panovcu pri Novi Gorici in na Kozlovem robu pri Tolminu (Oblak 1993). V želji, da bi množico podatkov kar najkoristneje uporabili, smo začeli pripravljati tudi idejni projekt za izvedbo naravoslovnih učnih poti. V vseh primerih gre za precej obiskane mestne gozdove, ki so večinoma v zasebni lasti.

V primeru tolminskega Kozlovega roba, kjer je izvedba že v zaključni fazi, smo projekt zastavili nekoliko ambicioznejše kot ureditev mestnega gozda v celoti. To je obenem poskus, na kakšen način smo se v novih razmerah sposobni vsaj enakovredno vključiti v prostorsko načrtovanje in izvajanje projektov v gozdnem prostoru, ki niso neposredno predpisani z Zakonom o gozdovih.

Najprej smo se povezali z vsemi soudeleženi v tem prostoru in jih skušali pridobiti za usklajeno delovanje. Tako smo z anketo vključili tudi lastnike gozdov, ki so se ugodno odzvali, in občino kot lokalno skupnost.

Po dokončni izdelavi projekta smo imeli javno predstavitev ob lanskem Tednu gozdov, skupaj s predstavitvijo nove organiziranosti gozdarstva. Ureditev smo lahko nadaljevali z vključitvijo sponzorjev in javnimi deli v okviru občine Tolmin.

Ves čas smo sodelovali z Gimnazijo Tolmin. Na posameznih segmentih so bile opravljene štiri maturitetne naloge, pri katerih smo gozdarji uspešno sodelovali kot somentorji.

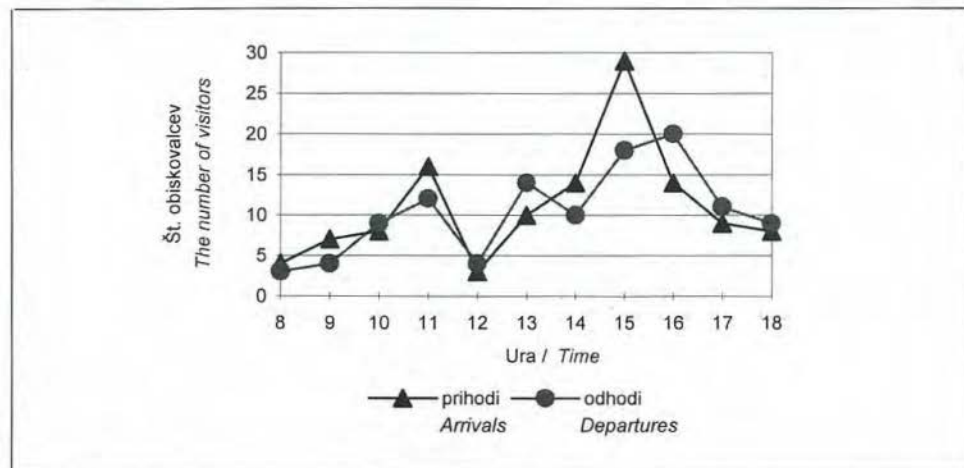
Slika 1. Pieronijeva risba Kozlovega roba iz 17. stoletja.

Picture 1. The Kozlov Rob Castle above Tolmin, an Illustration by G.B.Pieroni from 17th century

Slika 2. Obisk Kozlovega roba ob nedeljah.

Picture 2. Attendance at Kozlov Rob on Weekends

3 PREDSTAVITEV KOZLOVEGA ROBA

3 THE PRESENTATION OF KOZLOV ROB

Kozlov rob je opazen grič nad Tolminom, porasel z gozdom. Na njegovem 428 m visokem vrhu so ostanki srednjeveškega gradu z istim imenom. V zgodovini je imel za Tolminsko različne simbolne vloge. Za podložnike je bil nekoč simbol **fevdalne oblasti in utrjenosti**. Proti koncu srednjega veka je bil grad simbol znamenitega **Tolminskega punta**. V Soški fronti je bil Kozlov rob pomembna **opazovalna točka**.

Danes je po svoji vlogi Kozlov rob **tipičen mestni gozd za rekreacijo, sprehode in vsakodnevne stike krajanov z naravo**. Zaradi dominantne lege in zgodovinske vloge igra pomembno vlogo tudi pri identiteti ožje in širše Tolminske, ki je v današnjem času močno povezana s turizmom. Analize obiska kažejo, da je Kozlov rob dnevno zelo obiskan, žal pa je širše premalo predstavljen, da bi pritegnil več turistov.

4 UREDITEV MESTNEGA GOZDA KOZLOV ROB

4 THE ARRANGING OF THE KOZLOV ROB URBAN FOREST

Doslej je bilo že kar nekaj projektov v zvezi z Kozlovim robom. Nekateri so bili

nerealni, drugi pa so propadli, ker niso upoštevali zasebne lastnine.

Naš projekt smo zato razdelili v dve fazi. Prva je realno dosegljiva že v tem trenutku in se nanaša na površine, na katerih je že zagotovljena javna vloga, tj. južne obronke Kozlovega roba (državna lastnina) in poti, ki so izločene v katastru. Ankete, ki smo jih izvajali leto prej med obiskovalci, krajanji in lastniki gozdov, so bile že zasnovane tako, da bomo želje anketirancev karseda upoštevali. Ta del projekta je vseboval naslednje elemente, ki smo jih z javnimi deli in sponzorji skoraj v celoti izvedli:

1. **Razmejitev mestnega gozda**, postavitve vstopnih tabel s preglednim zemljevidom, ureditev parkirnega prostora ter postavitve ovir za prehod z motorjem ali kolesom. Ureditev statusa mestnega gozda in režima obiska z odloki pa je ostala za novo občino.

2. Ureditev in označitev poti

Obiskovalce želimo usmeriti na tri, po svoji vlogi različne poti. **Zgodovinsko-naravoslovna učna pot** poteka po južni, najbolj obiskani strani na vrh.

Grajska pot je najstarejša pot po severni strani in je namenjena predvsem tistim, ki si želijo tišine in miru, saj je pot manj

obiskana in poteka po starejšem bukovem gozdu.

Trim steza je namenjena rekreaciji in je speljana okoli griča. Z boljšo označitvijo teh poti bi bilo manj neurejenega gibanja po gozdu, saj to moti kar 34 % lastnikov gozdov, to željo pa je izrazilo tudi velik del krajanov in obiskovalcev.

3. **Z zgodovinsko-naravoslovno učno potjo** smo želeli dati vsebino že dosedaj najprivlačnejši poti na vrh. Poleg velike turistično-informativne, bo imela tudi vzgojno-izobraževalno vrednost.

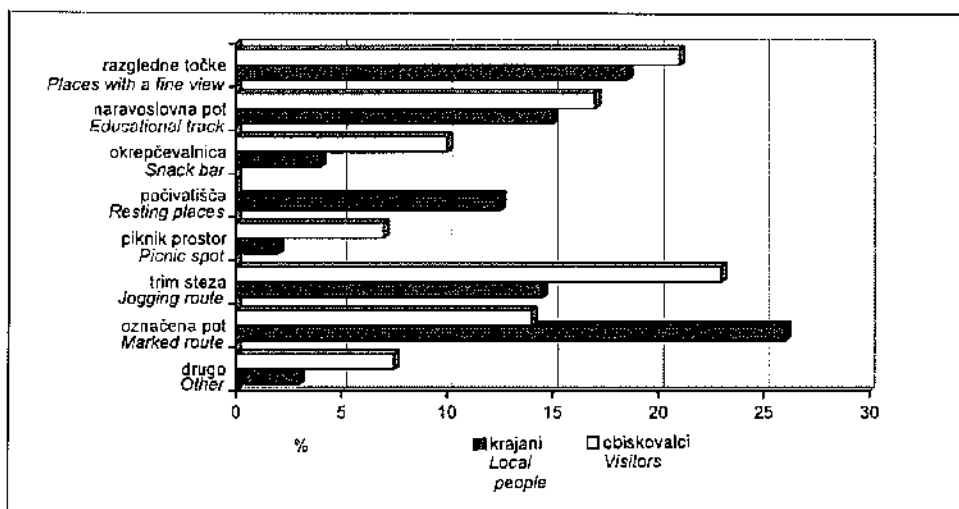
Posamezne informacijske točke, ki so označene večinoma z lesenimi tablamii, bi lahko razdelili v tri skupine:

- Točke, ki so tematsko povezane z zgodovino Tolminske, so privlačne za večino obiskovalcev. Sem spadajo ruševine gradu, restavrirani avstrijski bunker iz soške fronte, kapelica sv. Martina in panj, na katerem so označeni glavni dogodki tolminske zgodovine.

- S krajinsko-naravoslovnimi točkami smo skušali predstaviti tolminsko pokrajino in procese v njej.

- Gozdarsko tematiko smo skušali čim bolj nevsiljivo vgraditi v čim več točk. Najboljše so tiste točke, kjer se vse tri teme

Slika 3. Potrebe krajanov in obiskovalcev pri ureditvi mestnega gozda.
Picture 3. Public Opinion of the Necessity to Arrange an Urban Forest

prepletajo (npr. prej omenjeni panj, s katerim smo poleg zgodovine prikazali tudi časovno dimenzijo rasti drevesa).

5 PROMOCIJA MESTNEGA GOZDA

5 URBAN FOREST'S PROMOTION

Kozlov rob kot razgledni grič in zgodovinski simbol Tolminske je že dolgo v podzavesti Tolmincev. Ankete so jasno pokazale, da postaja pomemben element te navezanosti tudi gozd, ki porašča Kozlov rob, saj ugodno vpliva na počutje sprehajalcev. Zato smo uvedli termin mestni gozd; svoje k še večji popularizaciji tretje, vse pomembnejše dimenzije Kozlovega roba, pa naj bi prispevala tudi knjižica, ki je obenem vodnik po zgodovinsko-naravoslovni učni poti. To je namreč zelo pomembno tudi za celotno Tolminsko, saj se ta razvija iz pašniške v gozdnato pokrajino. V skladu s tem se mora zato počasi spremeniti tudi odnos do gozda.

Najboljša promocija za vse to je gotovo urejen mestni gozd. Zato smo na koncu projekta novi občini predali našo vizijo o prihodnji vlogi Kozlovega roba in poudarili naloge, ki bi jih morala na tem področju še opraviti občina. Te so zlasti ureditev statusa in lastniških razmer, upravljanje in nadaljna

promocija ter vključitev Kozlovega roba v turistično podobo Tolminske.

6 ZAKLJUČKI IN RAZMIŠLJANJA

6 CONCLUSION AND REFLECTIONS

Projekt Mestni gozd Kozlov rob je nastal v spremenjenih razmerah gozdarstva. Pri tem smo spoznali, da bo moral biti gozdar pri podobnih nalogah družbeno veliko bolj aktiven, kot doslej, saj bo moral pritegniti tako uporabnike, kot lastnike gozdov (tudi javnih!), sponzorje, in izvajalce posameznih del. Sodelovati bo moral s sorodnimi institucijami in iskati v njih zaveznike za skupni nastop.

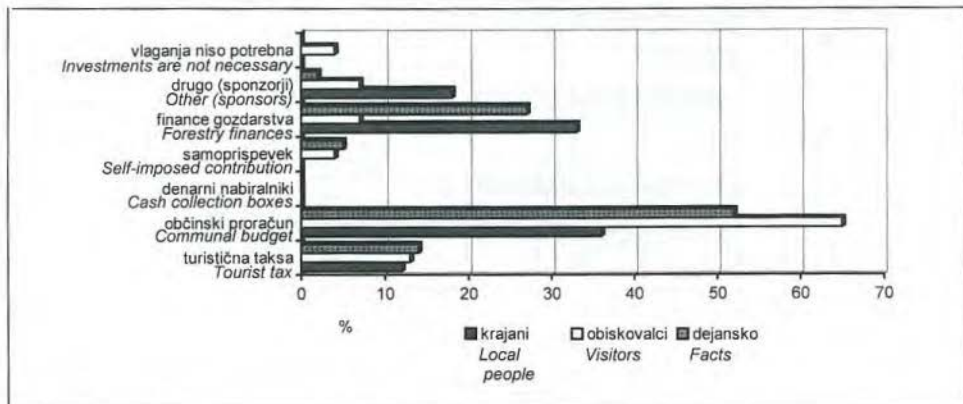
Naša zgodovinsko naravoslovna učna pot se od dosedanjih gozdnih učnih poti razlikuje po naslednjem:

- Tematika je veliko širša, saj smo posegli celo po zgodovinskih temah. Tako želimo povečati aktualnost in zanimivost poti in s tem učinek in interes predvsem lokalne skupnosti za obstoj take poti.

- V primerjavi z večino gozdnih učnih poti, ki so večinoma v primestnih gozdovih, smo pot postavili v samem mestnem gozdu na sprehajalno pot, ki je bila že doslej močno obiskana. S tem bo vzdrževanje veliko cenejše, vzgojni učinek pa veliko večji.

Slika 4. Kdo naj bi financiral ureditev? Primerjava odgovorov krajanov in obiskovalcev z dejanskim financiranjem v deležih.

Picture 4. The Financing of the Kozlov Rob Urban Forest Inquiry Answers and the Actual Situation

Pri tem ugotavljamo naslednje:

1. Sorazmerno lahko smo navezali stike s sorodnimi institucijami, sponzorji in celo z zasebnimi lastniki gozdov, saj so vsi čustveno navezani na ureditveno območje. Nekoliko težje pa je v podobne projekte vključiti Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS kot upravljalca državnih gozdov. Treba je najti način, da bi take javne površine upravljala občina, ki ima praviloma večji interes za to, že zaradi pritiska javnosti.

2. Glede na to, da so postavljeni objekti v gozdu, ki je sorazmerno blizu mesta, je močno prisoten problem vandalizma, ki bo v prihodnje lahko celo ogrozil vzdrževanje učne poti.

3. Pri podobnih projektih, ki bodo v prihodnje vse pogostejši, bo moral Zavod za gozdove vsaj sodelovati, po svojih močeh pa biti celo pobudnik ali nosilec. Le tako bo gozdarska stroka vsaj enakovredno vplivala na razvoj gozdnega prostora, saj ima pri tem veliko znanja in izkušenj. Pritegniti bo moral gozdarska izvajalska podjetja, da bodo ta pri tem videla tudi svoj interes (promocijo firme in gozdarstva, izvajanje posameznih ureditvenih del ipd.) in tudi druga podjetja in institucije, saj proračunskega denarja vsekakor ne bo dovolj za te namene.

4. Celoten projekt smo namenoma zastavili precej šolsko. To pa zato, ker bi nam lahko služil kot model za podobne, še zahtevnejše projekte v našem območju. Tako že nastajata projekta ureditve rekreacijskega območja ob Hublju pri Ajdovščini in ob Idrijskih Rakah. Še pomembnejša je regulacija in ureditev obiska v Trnovskem gozdu in sodelovanje pri nastajanju krajinskega parka Zgornja Idrija. Veliko podobnih izkušenj pa smo že dobili pri upravljanju zelo obiskanega Panovca pri Novi Gorici. Tudi ta bo v prihodnje zahteval še večje angažiranje gozdarske stroke. Ankete vsekakor kažejo, da gozdarjem pri tovrstnem delu javnost zaupa!

MESTNI GOZD KOZLOV ROB

Idejni ureditveni načrt

1. POBUDA*

Posvet o mestnih in primestnih gozdovih v Sloveniji

(DIT Gozdarstva Slovenije, 24. maja 1993)

2. ANALIZA STANJA URBANIH GOZDOV V TOLMINSKEM GG OBMOČJU*

Panovec pri Gorici
Hubelj pri Ajdovščini
Idrijske Rake

Kozlov rob pri Tolminu
(Soško Gozdno gospodarstvo Tolmin, Gimnazije, spomladi 1993)

3. VKLJUČITEV VSEH SOUDELEŽENIH PRI UREDITVI MESTNEGA GOZDA KOZLOV ROB*

Turistično društvo Tolmin
Gimnazija Tolmin
Anketiranje obiskovalcev
Anketiranje krajanov
Anketiranje lastnikov gozdov
Občina in država (posamezna ministrstva)

Strokovne institucije
(Goriški muzej, ZVNKD Nova Gorica, Gozdarska fakulteta)
(Soško gozdno gospodarstvo Tolmin)

4. IZVEDBA NAČRTA

Določitev realne širine načrta
Dodelava načrta
Javna razgrnitcv
Vključitev sponzorjev
Iskanje posameznih izvajalcev
Promocija
(SGG Tolmin, Zavod za gozdove Slovenije, Gimnazija Tolmin)

5. UPRAVLJANJE MESTNEGA GOZDA

Zavod za gozdove Slovenije
Turistično društvo Tolmin
Goriški muzej, Tolminska muzejska zbirka

Krajevna skupnost Tolmin (bodoča občina Tolmin)
Gimnazija Tolmin

* Faza trenutno poteka oz. je že zaključena

MESTNI GOZD KOZLOV ROB

Izvedba načrta

1. FAZA (realna v tem trenutku)

Ureditev južne strani in javnih poti
Postavitev vstopnih informacijskih tabel
Označitev obstoječih poti

Sanacija neprimernih poti
Ureditev zgodovinsko-naravoslovne učne poti
Ureditev vrha Gradu: informacijska tabla, razgledna točka, knjiga vtisov
Popravilo obstoječe infrastrukture
Ureditev statusa mestnega gozda
Tiskanje vodnika
Promocija mestnega gozda Kozlov rob

2. FAZA (pogojno dosegljiva)

Celotna ureditev mestnega gozda Kozlov rob
Popravilo Grajske poti

Slika 5. Pregledna shema mestnega gozda Kozlov rob.
Picture 5. The Synoptic Map of the Kozlov Rob Urban Forest

Slika 6. Delavci javnih del pri urejanju razgledne točke. (foto: Edo Kozorog)
Picture 6. Public Work Participants Arranging a Beauty Spot

Slika 7. Tolminska pokrajina z gričem Kozlov rob. (foto: Edo Kozorog)
Picture 7. The Tolminsko Landscape with the Kozlov Rob Hill

Popravilo trase in razširitev Trim steze (sprehajalne poti)

Opustitev komercialne sečnje v večjem delu gozda

Delna rekonstrukcija ruševin gradu

Rekonstrukcija razglednega stolpa na vrhu

Ureditveni parkirišč ob vstopu v mestni gozd

LITERATURA

1. Cimperšek, M., 1990: Gospodarjenje z gozdovi ob gradovih in razvalinah na primeru grajske razvaline Gornji Rogatec, Gozdarski vestnik 1990/10, ZDIT Ljubljana.
2. Jan, P., Rutar, I., 1994: Zgodovinsko-naravoslovna učna pot Kozlov rob, seminarska naloga, Gimnazija Tolmin.
3. Kos, M., 1948: Urbarji Slovenskega primorja, drugi zvezek, SAZU, Ljubljana.
4. Kozorog, E., 1994: Mestni gozd Kozlov rob, idejni ureditveni projekt, SGG Tolmin.
5. Kozorog, E., 1994: Kozlov rob, Po zgodovinsko naravoslovni učni poti na Grad, Branko d.o.o., Nova Gorica.
6. Kozorog, S., Mijanovič, D., 1993: Kozlov rob - tolminski mestni gozd, seminarska naloga, Gimnazija Tolmin.
7. Marušič, B., 1976: Po poteh velikega tolminskega punta, Zbirka vodnikov Kulturni in naravni spomeniki Slovenije, Založba obzorja v Mariboru, Ljubljana.
8. Mlekuž, I., 1991: Gozdnogospodarski načrt GGE Tolmin, SGG Tolmin.
9. Oblak, D., 1993: Urbani gozdovi v območju SGG Tolmin, strokovna naloga, SGG Tolmin.
10. Rutar, S., 1882: Zgodovina Tolminskega, ponatis Branko d.o.o, Nova Gorica, 1994.
11. Svoljšak, D., 1975: Novejša arheološka raziskovanja na Tolminskem, Tolminski zbornik, Kulturna skupnost Tolmin.
12. Štupar-Šumi, N., 1993: Razvoj naselja Tolmin z gradom Kozlov rob, neobjavljeno gradivo, Ljubljana.
13. Tuta, S., 1974: Kozlov rob ali Grad, PV 1974/3, PZS Ljubljana.
14. 1993: Mestni in primestni gozd - naša skupna dobrina, Zbornik posvetovanja, ZDIT gozdarsva Slovenije, Ljubljana.

Foto: Jernej Stritih

